

Заключение. В качестве направлений нивелирования системных проблем Гомельской области в условиях влияния мирового финансового и экономического кризиса на экономику региона целесообразно:

– повысить экономическую, в т. ч. финансовую, самостоятельность местных бюджетов с учетом принципа субсидиарности во взаимосвязях республиканского и региональных бюджетов, улучшить качество планирования регионального бюджета, определить за бюджетом инновационные и инвестиционные функции за счет закрепления части налоговых доходов от внешнеэкономической деятельности организаций региона и увеличения размера инновационного фонда;

– с точки зрения рекомендаций распределения статей расходов бюджета интенсифицировать мероприятия, ориентированные на поддержку предпринимательской деятельности, что позволит диверсифицировать структуру экономики региона, поддержку реального сектора экономики с помощью мероприятий, направленных на повышение инновационной активности организаций, привлечение науки в качестве обеспечения развития; оптимизацию расходов, связанных с осуществлением функционирования региона; усиление мер по охране окружающей среды региона.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Гранберг, А.Г. Основы региональной экономики : учебник / А.Г. Гранберг. – 4-е изд. – М. : ГУ ВШЭ, 2004. – 495 с.
2. Большой экономический словарь / под ред. А.Н. Азриляна. 4-е изд. доп. и перераб. – М. : Институт новой экономики, 1999. – 1248 с.
3. Большая экономическая энциклопедия. – М. : Эксмо, 2007. – 816 с.
4. Никитенко, М.В. Социально-экономическая эффективность и хозяйственный механизм региональной экономики: Метод. аспекты : автореф. дис. ... д-ра экон. наук : 08.01.01 / М.В. Никитенко. – Минск, 1990.
5. Осипов, Ю.М. Основы теории хозяйственного механизма / Ю.М. Осипов. – М. : Изд-во МГУ, 1994. – 368 с.

РЕЗЮМЕ

Автором статьи предложена структуризация выявленных в процессе оценки проблем устойчивого экономического развития региона, основанная на использовании метода «поддержки принятия решений» (определение степени приоритетности проблем).

РЕЗЮМЕ

Автором статті запропонована структуризація виявлених у процесі оцінки проблем стійкого економічного розвитку регіону, заснована на використанні методу "підтримки прийняття рішень" (визначення ступеня пріоритетності проблем).

SUMMARY

The author of article proposes structurization of the problems of sustainable economic development in the region it is based on the use of the «decision support» method (prioritization of problems).

ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Муравський В.В., аспірант кафедри обліку у виробничій сфері Тернопільського національного економічного університету

Постановка проблеми. Глобалізація наблизила суспільство до логічної межі, за якою критично необхідне для подальшого розвитку економіки адекватне облікове відображення наслідків глобальних перетворень у всіх сферах діяльності людини. На зміну промислового виробництву у глобальному становленні економічно-розвинутих держав уже давно прийшла епоха, коли основна частка валового внутрішнього продукту залежить від обсягу, своєчасності оброблення та зручності передавання для ефективного використання соціально-економічної інформації. Значна частина інформаційної сфери економіки так чи інакше пов'язана з бухгалтерським обліком, який є основним генератором соціально-економічної інформації. Одним із важливих чинників глобалізації, який впливає на бухгалтерський облік є науково-технічний прогрес. Розвиток науки й техніки передбачає впровадження комп'ютерних та інформаційних технологій в економіку та суспільство.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Вплив інформаційних технологій на систему обліку пов'язують із автоматизацією облікової роботи. Великі підприємства і організації змушені утримувати значний штат бухгалтерів, працівників внутрішнього аудиту і контролю, служб економічного аналізу, користуватися послугами зовнішнього аудиту, що призводить до значних адміністративних витрат та фінансових санкцій за виявлені контролюючими органами порушення, які виникли з вини персоналу підприємства тощо. Вирішення цієї проблеми, особливо в часи кризи, деякі підприємці знаходять у суттєвому обмеженні участі людини а облікових та суміжних внутрішньо-організаційних процесах.

Зменшення кількості працівників в умовах й так завантаженого роботою облікового відділу жодним чином не сприятиме ефективній організації та веденню обліку на господарюючому суб'єкті. Сподівання на вирішення проблеми шляхом автоматизації обліку, як показує практика, не виправдовують себе. Традиційні засоби автоматизації практично вичерпали свій ресурс і не приносять бажаного ефекту від скорочення трудомістких ділянок облікової роботи. Крім того, управлінський апарат підприємства в більшості складається з спеціалістів-технологів, які в прийнятті управлінських рішень досить часто ігнорують незрозумілу для них специфічну облікову інформацію. Тому актуальним стає переорієнтація з часткової на повну автоматизації окремих облікових функцій та висококваліфікована підготовка облікових працівників.

Викладення основного матеріалу. Питання автоматизації актуальні з часів Середньовіччя. Ще відомий філософ, митець, винахідник Леонардо да Вінчі намагався «обчислити» природу людини, проникнути у секрети будови «людського механізму». Френсіс Бекон відверто вказав мету такого обчислення, висловив думку, що той, хто до кінця зрозуміє людську природу, створений для влади. А німецький філософ Готфрід Лейбніц, засновник математичної логіки та механістичного підходу до розуміння людини, у своїх працях „Міркування про метафізику” (1686) та „Нові досліді про людське розуміння” (1705) пішов ще далі в баченні можливості повної автоматизації діяльності людини, він передбачав часи, коли сам процес пізнання, здійснення управління людьми, творчого мислення можна буде повністю алгоритмізувати, перетворити на своєрідне обчислення, що дозволило б отримати істину майже автоматично [1, с.57].

З моменту виникнення засобів обчислювальної техніки постало питання про необхідність змін в обліковій системі. Ще у 70-тих роках ХХ століття В.І. Ісаков, В.І. Подольський та інші обґрунтували виникнення таблично-автоматизованої форми обліку, в якій засобом обробки інформації виступали електронно-обчислювальні машини. Проте, з часом, почали проявлятися певні недоліки практичної організації автоматизованого обліку на підприємствах. Зокрема В.І. Ісаков зазначав, що автоматизуються лише розрізнені ділянки облікових робіт без взаємного зв'язку, не змінюється система документування операцій, не всі стадії автоматизуються, не вносяться суттєві зміни до методології та форми планово-облікових робіт, створюється технологічна несумісність електронно-обчислювальних машин з діючою системою обліку [2, с. 23].

Частково проблема була вирішення коли на зміну великим прийшли малі ЕОМ та персональні комп'ютери, масове використання яких на усіх етапах опрацювання економічної інформації дозволило створити автоматизовані системи управління (АСУ) та автоматизовані системи управління підприємством (АСУП). В таких умовах таблично-автоматизована форма обліку трансформувалася в комп'ютерну. Автоматизовані системи управління передбачали використання не лише ЕОМ, які були об'єднані в мережі, а й інших технічних засобів, приєднаних до ЕОМ, для реєстрації первинної інформації в місцях її виникнення.

Ще 40 років тому проф. М.Т. Барановський писав, що в якості технічних засобів збору інформації варто більш широко залучати реєстратори виробництва РП-3; для виміру – лічильники, вимірювально-вагові пристрої, годинники; для реєстрації господарських операцій друкарські машинки Оптима-527, «Москва», «Україна», агреговані з приставкою ППІ, сумувальні машини Аскота-117, Аудит-636 та ін.,

бухгалтерські машини АСКОТА-170П, фактурні машини ВА-354П, ЭФА-343; для дистанційного друку – телетайпи СТ-35, фототелеграфи «Ладого», «Арфа», «Призма», «Нева» та радіотелетайпи, телефони, та навіть, що особливо цікаво, космічні супутники [3, с.18-25]. М.Т. Барановський був першим, хто передбачав необхідність змін в обліковій системі під впливом новітніх, як на 70-ті роки, інформаційних технологій.

Л.М. Полковський, досліджуючи проблеми використання технічних засобів в обліку, прийшов до висновку, що автоматизація облікових функцій в АСУ завжди була і в майбутньому буде пов'язана з розподілом робіт між людиною та машиною у процесі їх взаємодії [4, с. 5-6]. Сучасні інформаційні технології спрямовані не стільки на зменшення трудомісткості обробки інформації, скільки на спрощення діалогу в будь-якій людино-машинній системі. Як відмічають А.М. Кузьмінський, Ж.Б. Бонев, В.І. Смолянінов здійснення автоматизованого обліку повинне забезпечувати в діалоговому режимі вирішення облікових завдань [5, с.162]. На сучасному етапі розвитку обліку із використанням інформаційних технологій на думку більшості науковців виникла потреба у формуванні діалогової системи обліку, яка пов'язана з електронним документуванням фактів господарської діяльності та безпаперовим представлення підсумкової інформації у зручній для користувачів формі.

А.М. Кузьмінський перший з українських вчених, які займалися питаннями побудови на основі інформаційних технологій системи обліку як середовища прийняття управлінських рішень у багаторівневій структурі управління підприємством. Йому належить думка про першочерговість впливу потреби користувачів у обліковій інформації на методологічну структуру системи обліку, яка формує цю інформацію. Забезпечення обліковою інформацією апарат менеджменту передбачає нову організацію облікової системи на базі інформаційних технологій. А.М. Кузьмінський був прихильником побудови системи обліку з врахуванням ринкової економіки, надавав суттєвого значення обліку як функції інформаційного забезпечення різних ієрархічних рівнів в управлінському апараті підприємства, вбачав пріоритетними машинні процедури над обліковою інформацією. Його фундаментальні дослідження щодо взаємодії облікової та управлінської систем з використанням мікро-ЕОМ набули великого поширення в Радянському Союзі і стали базою на шляху до формування української бухгалтерської думки [6, с.21].

Першим з вчених, хто обґрунтував організацію бездокументного обліку як складової електронного документообігу, є В.І. Подольський [7, с.17]. Продовжував дослідження електронного документообігу В.Ф. Палій, який під поняттям «первинний облік» розуміє «процес спостереження фактів економічної діяльності, їх вимірювання і реєстрацію у визначених символах на машинних носіях інформації, які передаються до бази даних облікової системи» [8, с. 209]. В.Г. Макаров зазначав, що технічні засоби збору та фіксації даних дають можливість ресструвати факти господарської діяльності на машинних носіях без участі людини. Зведена в базі даних підсумкова інформація оформляється у вигляді машинограм, які виступають первинними документами [9, с.109]. Тобто при здійсненні повністю автоматизованого первинного обліку первинні документи не створюються.

Професори З.В. Кірюнова і А.Д. Трусов пояснюють практичну можливість бездокументного обліку. Вони пишуть: «Під первинним обліком слід розуміти не тільки єдину систему збору, виміру, реєстрації, але і систему первинної обробки вихідної інформації, оскільки весь цей процес до видачі конкретної первинної інформації з різних об'єктів управління знаходиться у безпосередньому взаємозв'язку і розривати його в умовах автоматизованої обробки інформації навряд чи буде правомірним» [10, с.88].

Ф.Ф. Бутинець, доводячи, що «коли операції автоматизовані, стандартні умови введені в програму ЕОМ, яка управляє виробничим процесом, будь-яке відхилення від стандартів виявляється моментально, а поправки вносяться у процесі роботи» [11, с. 249] програмою автоматично, визнає повністю автоматизоване здійснення оперативного-технічного обліку витрат за попередньо розробленими нормами і нормативами та прийняття управлінських рішень оперативного характеру без участі людини. Жодні сигнальні документи, які б засвідчували відхилення від норм, не складаються, оскільки облікова інформація не демонструється працівникам та автоматично подається в систему управління виробничим процесом.

В.Ф. Палій та Я.В. Соколов зазначають, що на практиці документом визнається носій інформації, представленої і закодованої виключно на природній мові [12, с.167]. Тому з позиції теорії бухгалтерського обліку електронний масив даних визначається документом з певним припущенням та на практиці можна говорити про бездокументний облік в умовах повної автоматизації первинного обліку.

С.І. Сіняк був одним із перших, хто розглядав можливість повної автоматизації облікових робіт та впровадження виключно електронного документообігу в процесі управління підприємством. Ще у 1986 він висловив думку, що певна частина облікових даних може бути зібрана і внесена для обробки в комп'ютер без безпосередньої участі людини, внаслідок чого відбувається зменшення витрат на утримання облікового персоналу перш за все торговельної, як провідної в плані впровадження інформаційних технологій, діяльності» [13, с.31-32]. С.І. Сіняк всі операції над обліковими даними поділив на три групи. До першої групи він відносив: збір первинних даних, реєстрацію замовлень, розрахунків необхідності в матеріалах, ведення інвентаризаційних відомостей, оформлення прийому товарів та їх доставку до покупця, здійснення та оформлення розрахунків з постачальниками та замовниками, випуску з рахунків, розрахунки по заробітній платі та заборгованості перед бюджетом, формування звітності.

До другої групи відносяться: визначення та становлення цін, вибір постачальників та замовників, короткотермінове прогнозування, поточне управління кадрами. До третьої – довготермінове прогнозування, вибір номенклатури товарів та продукції, розроблення фінансово-інвестиційної політики, здійснення кадрової політики.

Операції першої групи, на думку автора, можуть бути повністю автоматизовані, другої – підлягають частковій автоматизації із незначною участю працівників, а операції третьої групи потребують безпосереднього виконання людиною, яка використовує комп'ютер в ролі допоміжного інструмента управлінської діяльності. Таким чином саме С.І. Сіняк намагався встановити межі повної автоматизації обліку товарних операцій й виділяв стратегічний рівень управління.

В сучасних умовах із застосуванням технології радіочастотної ідентифікації, касових терміналів, систем Інтернет-платежів, глобального позиціонування може здійснюватися реалізація промислових товарів без участі працівників промислового чи торговельного закладу. Ці ж технології в порівнянні з штриховим кодуванням дають грандіозні можливості щодо автоматизації управлінського та фінансового обліку руху товарів.

Технологія безпровідної ідентифікації на відміну від штрихового кодування дозволяє без участі людини отримувати шляхом ведення оперативного управлінського обліку інформацію про місце знаходження товарів в кожний конкретний момент часу. Таким чином автоматично формується інформація про рівень запасів, популярність того чи іншого товару в покупців, загальна вартість асортименту товарів тощо. На основі такої інформації можливо без участі людини розраховувати необхідність в кожному виді товару, а також в разі зменшення запасу до критичного рівня автоматично, навіть не отримуючи підтвердження менеджера, здійснювати замовлення в конкретного постачальника необхідної кількості товарів.

Проаналізувавши торговельну сферу підприємництва, можна переконатися, що повна автоматизація певних ділянок обліку та управління підприємством кардинально змінює відсоткове співвідношення об'ємів ручної та частково автоматизованої роботи людини (табл. 1). Таку тенденцію з великою ймовірністю можна прогнозувати й для інших сфер підприємницької діяльності, які в майбутньому все більше будуть піддаватися впливу науково-технічного прогресу, а значить, і перед ними будуть поставати питання щодо можливої автоматизації здійснення обліку та управління.

Варто зазначити, що представлений цифровий матеріал не претендує на точність, а умовно відображає історичну тенденцію автоматизації бухгалтерського обліку та управління. Повна автоматизація обліку та управління звільняє працівників від рутинних ділянок управлінського й фінансового обліку і, як наслідок, від оперативного управління, що сприяє в повній мірі зосередженню уваги висококваліфікованих працівників на обліково-аналітичному забезпеченні стратегічного управління.

Висновок. У даний час можна говорити про повну автоматизацію прийняття управлінських рішень оперативного характеру на основі здійснення управлінського (оперативного обліку) обліку без участі працівників.

Об'єми облікової роботи, які виконуються вручну з використанням ІТ та повністю автоматизовано (тенденція та перспектива)

Частково автоматизоване або неавтоматизоване виробництво	Повністю автоматизоване виробництво			Оперативний управлінський облік - оперативне управління	% облікової та управлінської роботи, яка здійснюється працівниками вручну або частково автоматизовано
	20	Повна автоматизація обліку			
35-60		20	15	Повна автоматизація оперативного управління	Фінансовий облік, тактичний управлінський облік - тактичне управління
	10				
25-60	45	35	25		
5-10	30	50	60	Обліково-аналітичне забезпеченні стратегічного управління	

Навіть в далекій перспективі не варто говорити про нівелювання під впливом науково-технічного прогресу обліку в контурі управлінського процесу. Облік завжди буде залишатися самодостатньою в організаційному та функціональному плані підсистемою управління, що пояснюється необхідністю постійного та своєчасного трансформування методики його здійснення у відповідності до змін навколишнього середовища, в якому функціонує підприємство. Думки про суттєве зменшення кількості облікових працівників не варто вважати апріорним, а таким, що потребує глибшого дослідження меж автоматизації облікового процесу, а також ролі та функцій бухгалтера у такій системі обліку. Необхідність розгляду процесів впливу інформаційних технологій на систему обліку зумовлені розширенням впливу науково-технічної революції на всі сфери господарської діяльності та формуванням інформаційного суспільства.

Теорія та практика обліку є своєрідним прекрасним мікросвітом зі своїм порядком існування, внутрішніми суперечностями та законами, що перетворюють облікову роботу людини в надзвичайно цікаву та творчу діяльність, яка становить невід'ємну складову економіки та суспільства майбутнього. З плином часу відбувається лише трансформація функцій та завдань бухгалтера, проте ні зараз, ні в майбутньому про зменшення ролі обліку як в підприємницькій, так і в науковій діяльності не може йти й мова.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Сілаєва Т.О. Філософія: курс лекцій / Т.О.Сілаєва. – Тернопіль, СМП „Астон”. – 2000. – 160 с.
2. Исаков В.И. Основы проектирование механизации учетно-плановых работ / В.И. Исаков, М.А. Королев. – М.: Статистика, 1965. - 251 с.
3. Барановський Н.Т. Экономическая информация в подсистеме учета хозяйственной деятельности / Н.Т. Барановський. – К.: УкрНИИТИ, 1970. – 104 с.
4. Полковский Л.М. Автоматизация учета на базе персональных ЭВМ / Л.М. Полковский, С.А. Зайдман, М.Е. Беркович. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 192 с.
5. Кузьминский А.Н. Хозяйственный учет на базе Микро-ЭВМ / А.Н. Кузьминский, Ж.Б. Бонев, В.И. Смоленинов. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 255 с.
6. Мних С.В. Розвиток обліку в Галичині (історичні та методологічні аспекти) / С.В. Мних, В.С. Швець, І.Й. Яремко. – Львів: Каменяр, 2000. – 208 с.
7. Подольский В.И. Информационные системы бухгалтерского учета: Учебник для вузов/ Под ред. В.И. Подольского / В.И.Подольский, В.В. Дик, А.И. Уринцов. – М. Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 319 с.
8. Палий В.Ф. Введения в теорию бухгалтерского учета / В.Ф. Палий, Я.В. Соколов. – М.: Финансы, 1979. – 304 с.
9. Макаров В.Г. Теоретические основы бухгалтерского учета / В.Г. Макаров. – М.: Финансы, 1978. – 159 с.
10. Киринова З.В. Бухгалтерский учет в условиях АСУП / З.В. Киринова, А.Д. Трусов. – М.: Финансы, 1974. – 160 с.
11. Бутинець Ф.Ф. та ін. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для студентів спеціальності „Облік і аудит” вищих навчальних закладів. / Ф.Ф. Бутинець, Т.В.Давидюк, З.Ф. Канурна, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська; За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП „Рута”, 2005. – 480 с.
12. Палий В.Ф. АСУ и проблемы теории бухгалтерского учета / В.Ф. Палий, Я.В. Соколов. – М.: Финансы и статистика, 1981. – 224 с.
13. Синяк С.И. Безбумажная форма бухгалтерского учета / С.И. Синяк. – М.: Финансы и статистика, 1986. – 80 с.

РЕЗЮМЕ

Розглядається історичні аспекти розвитку думки про автоматизацію обліку. Досліджено вплив обліку та інформаційних технологій на реформацію інформаційного суспільства. Подано авторське бачення місця та ролі інформаційних технологій в автоматизованій системі обліку товарообороту.

РЕЗЮМЕ

Рассматриваются исторические аспекты развития мысли об автоматизации учета. Исследовано влияние учета и информационных технологий на реформацию информационного общества. Подано авторское виденье места и роли информационных технологий в автоматизированной системе учета товарооборота.

SUMMARY

Historical aspects of development of idea about automation of account are described in article. The author considers influence of accounting and information technologies on reformation of information society. The author seeing of application the information technology on commodity turnover accounting system is given.

ІНТЕГРАЦІЙНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄАВТ

Наслідник І.Л., асистент кафедри міжнародних економічних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка

Характерною тенденцією сучасності є зростання кількості регіональних інтеграційних об'єднань, в рамках яких здійснюється більше третини світових торговельних операцій. Значний інтерес викликає дослідження торгівлі між інтеграційними регіональними об'єднаннями з різними рівнями інтеграції.

Регіональній економічній інтеграції та її зв'язку із зовнішньою торгівлею присвячені праці українських вчених: В. Будкіна, І. Бураковського, А. Гальчинського, Ю. Макогона, А. Мокія, Ю. Пахомова, С. Писаренко, В. П'ятиницького, А. Філіпенка, В. Чуژیкова,